

VALMENNUSOPETUS – silta musiikkileikkikoulusta musiikkiopisto-opintoihin

Tuuli Lehtomäki
Proseminarityö
Musiikkikasvatus
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2011

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Musiikin laitos
Tekijä – Author Lehtomäki Tuuli Maaria	
Työn nimi – Title VALMENNUSOPETUS – silta musiikkileikkikoulusta musiikkiopisto-opintoihin	
Oppiaine – Subject Musiikkikasvatus	Työn laji – Level Kandidaatintutkielma
Aika – Month and year Kevät 2011	Sivumäärä – Number of pages 24
Tiivistelmä – Abstract <p>Musiikkioppilaitokset ovat viime vuosina yhä yleistyvämmin alkaneet tarjota valmennusopetusta alle kouluikäisille tai jo koulunsa aloittaneille lapsille instrumenttiopetusta edeltävänä tai sitä tukevana muotona. Opetus pyrkii valmentamaan oppilasta tavoitteelliseen ja pitkäjänteiseen soitonopiskeluun ja niveltämään siirtymistä musiikkileikkikoulusta musiikkiopistoon. Tavoitteena voi olla myös eri instrumentteihin tutustuminen tai lapsen musiikkiopisto-opintojen vaatiman motivaation ja edellytysten mittaaminen.</p> <p>Soitinkokeilujen järjestäminen ja ns. harjoitussoittimet mahdollistavat oppilaan innostamisen harvinaisemman instrumentin opintojen aloittamiseen. Samalla musiikkiopisto saa mahdollisuuden markkinoida vajaampia instrumenttiryhmiä tarpeidensa mukaan. Esimerkiksi pasuunan- tai trumpetinsoiton aloittamista voi edeltää harjoittelu lasten pasuunalla tai taskutrumpetilla.</p> <p>Valmennusopetuksen opetustarjonta ja toteutusmuodot vaihtelevat musiikkioppilaitoskohtaisesti – aivan kuten opetuksen tavoitteetkin. Juuri monien nimitysten ja toteutustapojen vuoksi opetuksen yleinen tunnettavuus ei kokemukseni mukaan ole vielä kovin laaja, vaikka valmennusopetusta onkin järjestetty jo yli kahdenkymmenen vuoden ajan. Valmennusopetuksen tarjonnan voidaan kuitenkin ennustaa yleistyvän yhä entisestään.</p>	
Asiasanat – Keywords Valmennusopetus, musiikkivalmennus, taiteen perusopetus, varhaisiän musiikkikasvatus	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto, Musiikin laitos	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	4
2 LAPSEN MUSIIKILLINEN KEHITYS	6
2.1 Viides ja kuudes ikävuosi	6
2.2 Seitsemäs ja kahdeksas ikävuosi	7
3 TAITEEN PERUSOPETUS	9
3.1 Musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet	9
3.2 Opetussuunnitelmien kehitys	10
4 VALMENNUSOPETUKSEN TAVOITTEET	13
4.1 Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteet ja tavoitealueet	13
4.2 Aiemmat tutkimukset	14
4.2.1 <i>Tutkimus valmennusopetuksen tavoitteista</i>	14
4.2.2 <i>Tutkimus musiikkivalmennuksesta soitonopetuksen tukena</i>	17
5 VALMENNUSOPETUS ERI MUSIIKKIOPPILAITOKSISSA	18
5.1 Musiikkivalmennusta vai soitinvalmennusta?	18
5.2 Valmennusopetuksen kategorisointi ja käsitteiden määrittely	19
6 PÄÄTÄNTÖ	21
LÄHTEET	23

1 JOHDANTO

Ensikosketus musiikin ohjattuun harrastamiseen syntynee useimmille lapsille musiikkileikkikoulussa, joita nykyään järjestävät niin musiikkiopistot, yksityiset musiikkikoulut, kansalaisopistot kuin seurakunnatkin. Muskaritoiminta pyrkii kehittämään musiikillisia perusvalmiuksia, ja lisäksi sen tavoitteena on lapsen kiinnostuksen ja rakkauden herättäminen musiikkia kohtaan. Musiikkileikkikoulun vaikutus ei rajaudu pelkästään musiikillisten valmiuksien kehittämiseen, vaan lisäksi toiminta tukee lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ja kannustaa lasta itseilmaisuuksiin, yhdessä toimimiseen ja itsenäiseen ajatteluun. (Varhaisiän musiikinopettajat ry:n Internet-sivut.)

Mutta mitä muskarin jälkeen? Valmiuksia musiikkiharrastuksen jatkamiseen on kenties kertynyt, ja onnistumisen elämykset musiikin parissa saattavat innostaa harrastuksen jatkamiseen vaikkapa instrumenttiopintojen parissa. Alle kouluikäiselle tai vähän vanhemmallekin lapselle on kuitenkin melko iso muutos siirtyä loru-, laulu- ja tanssituokioista musiikkiopistojen järjestämään tavoitteelliseen soitonopiskeluun – sitä paitsi kaikilla soitinopintoihin pyrkivillä ei välttämättä ole musiikkileikkikoulu- tms. taustaa. Instrumenttiopintoja aloittaessa lapsi kohtaa paljon uusia asioita ja koetukselle joutuvat niin keskittymiskyky, pitkäjänteisyys, vanhempien kannustusintona kuin motivaatiokin, musiikillisista ja teknisistä taidoista puhumattakaan.

Musiikkioppilaitokset ovat alkaneet viime vuosina yhä yleistyvämmiin tarjota mahdollisuutta musiikin harrastamisen jatkamiseen tai aloittamiseen niin sanotun musiikkivalmennuksen tai valmennusopetuksen parissa. Musiikkivalmennuksen tarjonta ja opetusmuodot eroavat opistokohtaisesti, mutta perusajatuksena on tarjota jatkoa musiikkileikkikoululle laulamisen, musiikkiliikunnan, soittamisen ja musiikinkuuntelemisen muodossa. (Musiikinopetus Suomessa -verkkosivusto.) Erilaiset soitinvalmennusryhmät puolestaan pyrkivät tarjoamaan mahdollisuuden tutustua soitonopiskeluun ja esimerkiksi esittelemään eri instrumentteja ennen oman soittimen valintaa ja varsinaiseen yksilöopetukseen siirtymistä.

Kandinaatintutkielmassani pyrin selvittämään minkälaista opetusta musiikkioppilaitokset tarjoavat alle kouluikäisille tai juuri koulunsa aloittaneille lapsille mahdollista instrumenttiopetusta edeltävänä tai sitä tukevana muotona. Esille nousevat muun muassa

kysymykset: Mitä taitoja valmennusopetuksessa pyritään kehittämään ja millä menetelmillä? Miten valmennusopetus yhtenäistää tai niveltää siirtymistä muskarista instrumenttiopintoihin? Useampien eri musiikkioppilaitosten opetustarjontoja silmäiltyäni voin todeta, että valmennusopetus ja sen järjestäminen on todella opistokohtaista, eikä termien musiikkivalmennus ja soitinvalmennus ero ole täysin yhdenmukainen. Eri nimikkeiden takaa löytynee kuitenkin yhdenmukaisia tavoitteita, yhtenä oleellisena painopisteenä pidänkin opetussuunnitelmien ja opetustarjontojen vertailua sekä nimitysten tarkastelua: mitä yhteisiä tekijöitä valmennusopetuksesta löytyy ja millä tavoin eri nimikkeiden alla olevat ryhmät toimivat?

2 LAPSEN MUSIIKILLINEN KEHITYS

Niin musiikillisten kuin muidenkin taitojen kehittämistavoissa ja -metodeissa tulee aina huomioida lapsen ikä ja yleinen kehitystaso ja suhteuttaa toiminta niiden mukaan. Seuraavassa esittelen lapsen musiikillista kehitystä viidennestä ikävuodesta kahdeksanteen ikävuoteen – tällöinhän muskarikausi alkaa olla takana ja mahdollisen musiikkiharrastuksen jatkumista ja instrumenttiopintojen aloittamista harkitaan. Samalla tulevat ilmi kohderyhmän ikäisille sopivat musiikilliset työtavat, jotka ovat niin musiikkileikkikoulujen kuin muunkin varhaismusiikkikasvatukseen kuuluvan toiminnan perustana.

Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen ja Mäkinen toteavat musiikin käyttöä varhaiskasvatuksessa käsittelevässä käsikirjassaan *Hip hoi, musisoi!* (1993) lapsen yleisen ja musiikillisen kehityksen vaikuttavan toisiinsa koko ajan. Musiikin avulla voidaan harjoittaa yleiseen kehitykseen lukeutuvia taitoja, kuten hienomotoriikkaa, epäonnistumisien hyväksymistä, onnistumisesta iloitsemista, ryhmässä toimimista sekä itsensä ilmaisua ja tarjota tiedollisia ja esteettisiä elämyksiä sekä rohkaista luovuuteen. Toisaalta yleisen kehityksen ”taso” vaikuttaa siihen, kuinka ja millaisia musiikillisia valmiuksia voidaan parhaiten kehittää. Niin kielelliset, motoriset kuin emotionaalisetkin taidot vaikuttavat musiikin harrastamiseen. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1993, 48–51, 75–83.)

2.1 Viides ja kuudes ikävuosi

Viidentenä ja kuudentena ikävuotenaan lapsi kykenee jo kontrolloimaan laulamistaan ja osaa yleensä laulaa ryhmässä. Paljon harjoitellun laulun myötä voidaan jo opetella musiikin sisäistä kuulemistä ja huomioida sävelpuhtautta. Musiikin käsitteet tulevat tutuiksi vastakohtaparien avulla: hiljaa – voimakkaasti, iloisesti – surullisesti, hitaasti – nopeasti. Lauluvalikoimaa voidaan monipuolistaa esimerkiksi kansanlauluihin ja lauluja voidaan säestää keho- tai rytmisoittimilla, soittamalla perus- tai melodiarytmiä. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 75–77.)

Soittamisen osa-alueella voidaan harjoitella kaikurytmejä ja kysymys–vastaus-leikkejä niin tasa- kuin kolmijakoisinakin. Melodiasoitinten ja laulun avulla hahmotetaan nousevia ja

laskevia sävelkulkuja ja rytmisoittimilla puolestaan harjoitellaan sykkeen pysyvyyttä ja tempon tarkoituksellista muuttamista. Motivoivat soittotilanteet harjaannuttavat lapsen keskittymiskykyä, ja musiikilliset elämykset kehittävät lapsen mielikuvitusta ja luovaa ilmaisukykyä. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 75–80.)

Kuuntelutaitojen kehittämistä on viime aikoina alettu pitää yhä merkittävämpänä musiikin opetuksen osa-alueena. Nykyajan lapset nimittäin kasvavat meluisassa, ääniä tulvivassa maailmassa, jossa ihminen kuulee ääniä kaikkialla. Kaikenlaisten tausta- ja hälyäänten kuuleminen on passiivista, ja kuuntelemaan oppiminen vaatii oman aktiivisuuden ja havaintojen tekemisen harjaantumista. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 90–91.) 5–6-vuotiaan lapsen musiikin kuuntelukykyä voidaan kehittää muun muassa motivoimalla lasta kuuntelemaan erilaista musiikkia, esimerkiksi tarinoihin liitettyä musiikkia. Musiikin kuuntelulla voidaan kehittää lapsen musiikillista muistia ja analyyttistä ajattelua. Lapselle voidaan kertoa musiikista, sen säveltäjästä ja ominaispiirteistä etukäteen tai lapsen voidaan antaa muodostaa oma mielikuvansa musiikista ilman ennakkotietoja. Musiikin arvioiminen ja sen herättämien mielikuvien käsitteleminen onnistuu esimerkiksi dramatisoiden, piirtäen tai maalaten. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 79.)

Musiikkiliikunnan puitteissa onnistuu niin musiikillisten muotojen hahmottamisen kuin koordinaatiotaitojenkin kehittäminen. Viidennen ja kuudennen ikävuoden aikana lapsen rytmitaju kehittyy ja monipuolistuu sekä hän oppii hallitsemaan kehoaan paremmin ja koordinoimaan yhtäaikaista liikettä. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 80.)

2.2 Seitsemäs ja kahdeksas ikävuosi

Seitsemäntenä ikävuotenaan lapsi alkaa jo hallita luontevan, monipuolisen äänenkäytön, jota hän pystyy kontrolloimaan. Puhtauden ja sisäisen kuulemisen lisäksi voidaan huomioida myös oikeaa laulutekniikkaa: äänetöntä hengitystä ja hyvää ryhtiä. Harjoituksen alla ovat niin yksinlaulu, soolo- ja tuttuosuudet välisoittoineen, yhteislaulu, vapaa improvisointi kuin esiintyminenkin. Seitsemänvuotias lapsi pystyy jo esiintymään yksin, jos hän on saanut turvallisen mielikuvan musiikkihetkestä. Esiintymään vaatimisesta on kuitenkin enemmän haittaa kuin hyötyä. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 80–81.)

Rytmisöitinten lisäksi musisoimista voidaan opetella kanteleella ja nokkahuilulla, joihin usein alakoulun musiikkitunneillakin tutustutaan. Vieraampiin soittimiin on hyvä tutustua mieluiten elämyksellisesti esimerkiksi konserttikäynnin yhteydessä. Niin laulun kuin soitonkin yhteydessä voidaan tutustua nuottikirjoitukseen ja rytmimerkkien merkitsemiseen ja lukemiseen. Dynamiikkaan ja tempoon liittyvät käsitteet tulevat tutuiksi oikeilla nimillään ja äänen keston perehdytään esim. nokkahuilun avulla. Nuottikirjoituksen omaksumisella ei Hongisto-Åbergin ym. mukaan ole merkitystä seitsemänvuotiaalle, ellei lapsi ryhdy soittamaan jotain omaa instrumenttia – eikä aina silloinkaan. Päinvastoin nuottimerkinnän opetteleminen irrallisena saattaa romuttaa luovan lähestymisen musiikkiin. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 81–82.)

Kuuntelukasvatuksessa voidaan huomioida eri musiikinlajit, aikakaudet sekä eri musiikkikulttuurit. Lapsen tietoinen musiikkimaku alkaa kehittyä, mielipiteitä syntyy, ja niiden perustelemista harjoitellaan. Kuunteluharjoitusten avulla voidaan myös opetella nimeämään esimerkiksi musiikin dynaamisia ja rytmisiä vaihteluita sekä duuri–mollitunnelmia. Ilmiöitä yhdistetään omaan soittamiseen ja laulamiseen ja niitä ilmennetään liikkeiden ja esim. kuvallisen ilmaisun avulla. Liikkumalla voidaan myös ilmaista kuuntelunäytteen tyyliä ja tunnelmaa sekä konkretisoida kappaleen muotorakenteita. Perus- ja melodiarytmien samanaikaisuutta harjoitellaan vaikkapa kävellen perusrytmien tahtiin ja taputtaen melodiarytmiä. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 82–83.)

3 TAITEEN PERUSOPETUS

Vaikka eri musiikkioppilaitosten yms. taidekasvatusta tarjoavien oppilaitoksien opetus- tarjonnassa ja toteuttamistavoissa on niin resursseista kuin opetusmenetelmistäkin aiheutuneita eroja, opetuksen taustalla olevat perusajatukset ovat yhteisiä, yleissivistävään koulutukseen kuuluvia ja laissakin määriteltyjä. Opetushallituksen verkkosivuilla taiteen perusopetus määritellään koulun ulkopuoliseksi, ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitetuksi taidekasvatukseksi. Taiteen perusopetusta antavat niin musiikki- ja tanssioppilaitokset, kuvataide- ja käsityökoulut kuin kansalaisopistotkin. Opetus on tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää ja se antaa oppilaille valmiuksia itsensä ilmaisemiseen sekä alan ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseen. Opetushallitus on päättänyt opetussuunnitelmille perusteet, joihin taiteen perusopetusta järjestävien oppilaitoksienkin opetussuunnitelmat tulee perustua. (Opetusministeriö: *Taiteen perusopetus on tavoitteellisesti etenevää taidekasvatusta* –artikkeli, 2009.)

Taiteen perusopetuksen yleisiin tavoitteisiin kuuluu keskeisesti oppilaan luovan ajattelun ja toiminnan tukeminen. Niin musiikin, tanssin, käsityön, sirkuksen kuin kuvataiteenkin opetus tähtää oppilaan aisti- ja tunneherkkyyden vahvistamiseen, sekä opiskelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittymiseen kulttuurien ymmärtämisen kehittämistä unohtamatta. Taidekasvatus myös tukee oppilaan minän kasvua ja kehittymistä sekä ohjaa oppilasta keskittyneeseen, määrätietoiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn. (Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2005, 1.)

3.1 Musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet

Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa (2002) opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt on jaoteltu varhaisiän musiikkikasvatukseen, musiikin perustasoon ja musiikkiopistotasoon. Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteiksi lukeutuvat, kuten jo edellä mainitsin, elämysten, valmiuksien ja taitojen hankkiminen pohjaksi myöhemmälle musiikkiharrastukselle sekä musiikin kuuntelun, kokemisen ja musiikillisen itseilmaisun kehittyminen. Lapsen musiikillista muistia ja musiikin kuunteluvalmiuksia sekä kognitiivisten, emotionaalisten, motoristen ja sosiaalisten taitojen

kehittymistä tuetaan ja harjoitetaan leikin keinoin: laulaen, loruillen, tanssien, leikkien, soittaen ja kuunnellen. Sisällöltään varhaisiän musiikkikasvatus keskittyy musiikin elementtien (mm. rytmin, muodon, harmonian, melodian ja dynamiikan) hahmottamiseen. (Musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002, 9–11.)

Musiikin perustason opintojen tavoitteisiin puolestaan kuuluu, että oppilas oppii musiikin esittämiseen ja yhteismusisointiin tarvittavia instrumenttitaitoja, kehittää musiikillista ilmaisukykyään ja esiintymistaitoaan sekä oppii lukemaan, kirjoittamaan, kuuntelemaan ja tuntemaan musiikkia. Jotta nämä tavoitteet täyttyisivät, kuuluu musiikin perustason instrumenttiopintojen lisäksi yhteissoittoa sekä teoria- ja säveltapailuopintoja (musiikin perusteet). (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002, 9–10.)

Vuoden 1993 Musiikin opetussuunnitelman perusteissa tavoitteet ja sisällöt luokiteltiin 4–6-vuotiaille tarkoitettuihin valmentaviin opintoihin, 7–16-vuotiaille suunnattuihin perusopintoihin sekä yli 16-vuotiaille järjestettyihin aikuisopintoihin. Valmentavien opintojen tavoitteina oli herättää kiinnostus ja rakkaus musiikkia kohtaan sekä tarjota myönteisiä kokemuksia musiikin parissa. Opetuksen tavoitteena oli myös ohjata lasta asteittain tietoiseen musisointiin, kehittää luovaa musiikillista ilmaisua sekä tukea sosiaalista ja emotionaalista kehitystä. Sisällöllisesti opetus keskittyi musiikillisen muistin, äänenkäytön ja laulutaidon, rytmi-, sävel-, muoto- ja harmoniatajun sekä motoriikan kehittämiseen. (Taiteen perusopetuksen vuosikirja 2000, 39–40.)

Perusopinnoissa tavoitteet jaettiin eri oppiainekokonaisuuksien mukaan, joita olivat mm. kansanmusiikki, pop/rockmusiikki ja musiikkitieto. Solistisen soitinopetuksen tavoitteena oli kehittää instrumentin hallintaa, ohjata soittamaan musikaalisesti ja puhtaasti sekä kehittää sävelkorvaa. Lisäksi pyrittiin luomaan valmiudet sujuvaan nuotinlukutaitoon ja orkesteri-/yhtyeitoimintaan sekä tutustuttaa eri musiikinlajien ohjelmistoon. (Taiteen perusopetuksen vuosikirja 2000, 40.)

3.2 Opetussuunnitelmien kehitys

Vaikka valmennusopetus on musiikkioppilaitosten opetusmuotona melko uusi eikä toteutukseltaan sen vuoksi kovin yhtenäinen, ei sitä tavoitteiltaan voida pitää uutena ilmiönä.

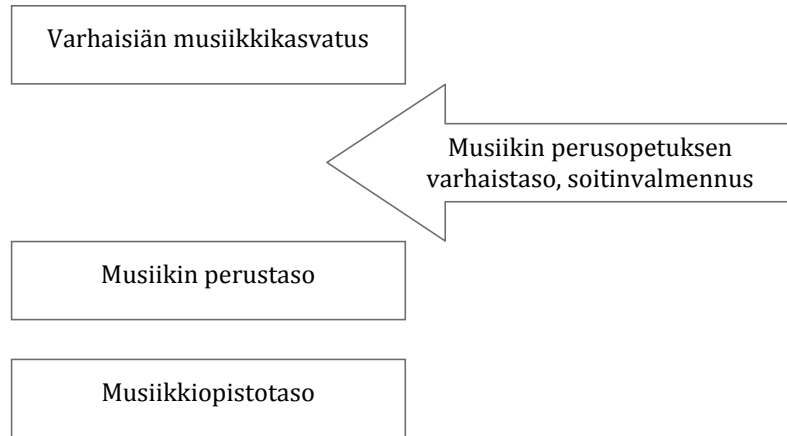
Esimerkiksi kotipaikkakunnallani Multialla on jo 70-luvulla järjestetty koulun musiikkikerhotoiminnan puitteissa erilaisia soitinpiirejä ja -kerhoja, joissa on tutustuttu soitonopiskeluun ja musiikin harrastamiseen niin laulaen kuin soittaenkin.

Vuoden 1985 Peruskoulun opetussuunnitelman perusteiden lisäopetuksen musiikin oppimäärän opetukseen asetettiin tavoitteiksi mm. oppilaiden myönteisten asenteiden kehittäminen musiikin vastaanottamiseen ja jatkuvaan harrastamiseen sekä musiikin tuntemuksen lisääminen. Tavoitteena pidettiin myös erityisharrastusten, kuten soitinopiskelun, kuorolaulun tai yhtyesoiton, tukemista. (Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1985: Peruskoulun lisäopetuksen musiikin oppimäärä, 272.)

Musiikkioppilaitosten tarjoama valmennusopetus on yleistynyt, mutta vielä sillä ei ole valtakunnallisesti yhtenäisiä raameja eikä sen järjestämisestä ole kuvausta opetussuunnitelmissa. Luultavasti opetusta aiotaan kuitenkin tulevaisuudessa yhtenäistää, onhan jo 1993 ja 2002 opetussuunnitelmien välillä nähtävissä opetuksen monipuolistaminen ja niveltäminen jatkuvaksi kokonaisuudeksi. Valmennusopetuksen kehittämisen puolesta puhuu myös se, että musiikkioppilaitokset ovat ottaneet viime vuosina varhaisiän musiikkikasvatuksen kehittämisen eritystarkkailuun. Suomen musiikkioppilaitosten liitto nimittäin nimesi lukuvuoden (2008–2009) varhaisiän musiikkikasvatuksen teemavuodeksi. Vuoden tavoitteina olivat alkuopetuksen pedagogiikan kehittäminen ja alan tunnettavuuden lisääminen niin paikallisesti kuin valtakunnallisestikin. Teemavuoden tavoitteisiin ja toimenpiteisiin listattiin kuuluvaksi myös alan työnkuvan muutosten tiedostaminen – kuten soitinvalmennuksen ja päiväkotien musiikkileikkikoulutoiminnan tarjoamisen huomioiminen. Lisäksi teemavuosi painotti alan ammatillisuuden kehitystä ja pyrkimystä kouluttaa musiikkiopistojen soitonopettajia ja tarjota heille yhä lapsiläheisempiä välineitä ja työtapoja pienten soitto-oppilaiden opetukseen. Musiikkileikkikoulujen ja soitonopettajien välistä yhteistyötä on myös pyritty kehittämään mm. soitonopettajien tutustumiskäynneillä ja pienten soitto-oppilaiden esiintymisillä muskareissa. Erilaiset esiintymisretket paikallisiin laitoksiin ja muskaritoiminnan avoimien ovien päivät ovat pyrkineet tuomaan musiikkileikkikouluryhmät näkyville. (Varhaisiän musiikkikasvatuksen teemavuoden 2009 yleiset tavoitteet ja toimenkuvat.)

Esimerkiksi Vaasassa toimivan Kuula-opiston taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelmassa opetuksen rakenteisiin ja tavoitteisiin on varhaisiän

musiikkikasvatuksen ja musiikin perustason väliin lisätty musiikinperusopetuksen varhaistaso, soitinvalmennus. Opetussuunnitelmassa puhutaan myös musiikkivalmennuksesta, joka viittaa musiikkileikkikoulupohjaiseen opetukseen, jossa jo valmentaudutaan instrumenttiopintoihin mm. käyttämällä soittimia, kuten kanteletta, nokkahuilua ja lyömäsoittimia. (Kuula-opiston musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelma, 2004, 8–9.)

Kuva 1 Kuula-opiston opetussuunnitelmassa varhaisiän musiikkikasvatuksen ja musiikin perustason väliin on lisätty musiikin perusopetuksen varhaistaso.

Kuula-opiston opetussuunnitelman mukaan musiikin perusopetuksen varhaistason tavoitteet eivät eroa varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteista, mutta opetuksen toteutus ja työtavat ovat toiset. Soitinvalmennukseen kuuluu niin henkilökohtaisia lyhyehköjä instrumenttitunteja kuin myös yhteismusisointia ja ryhmätunteja, kun taas varhaismusiikkikasvatuksen opetus tapahtuu ryhmissä. Soitinvalmennus on siis jatkoa musiikkileikkikoululle ja tarkoittaa lapsen ehdoilla annettavaa instrumenttiopetusta vasta-alkajille. Opetuksen kerrotaan perehdyttävän soittotekniikan sekä nuotinluvun ymmärtämisen alkeisiin ja jatkavan jo musiikkivalmennuksen aloittamaa totuttautumista pitkäjänteiseen, säännölliseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn. (Kuula-opiston musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelma, 2004, 8–11.)

4 VALMENNUSOPETUKSEN TAVOITTEET

Valmennusopetus siis nimensä mukaisesti valmentaa oppilasta siirtymään musiikkileikkikoulumaailmasta tavoitteellisempaan ja pitkäjänteisempään soitonopiskeluun. Opetus voi ajoittua joko tiettyyn instrumentinopiskelua edeltävään ajanjaksoon tai tukea soitonopiskelun alkuvaihetta yhtäaikaisesti yksilöopetuksen kanssa toteutettuna. Opetuksella voi olla monenlaisia tavoitteita aina lapsen musiikillisen kehittymisen tukemisesta musiikkioppilaitoksen pääsykoemittauksen monipuolistamiseen. Myös eri soitinten esittelyllä ja lapselle sopivan instrumentin etsimisellä voi olla merkitys opetuksen järjestämisessä. Seuraavassa esittelen yleisesti varhaismusiikkikasvatuksen tavoitteellisuutta ja eri tavoitealueiden ryhmittelyä. Tämän jälkeen, luvussa 4.2.1, tarkastelen Eeva Toivion valmennusopetuksesta toteuttamaa tutkimusta opetuksen tavoitteiden näkökulmasta. Luvussa 4.2.2 tarkastellaan lyhyesti Kantolan ja Koskisen tutkimusta musiikkivalmennuksen tuloksista soitonopiskelun tukemiseen.

4.1 Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteet ja tavoitealueet

Toiminnan kannalta oleellisinta on tavoitteiden määrittäminen, sillä tavoitteet ovat opetuksen suunnittelun perusta. Kaarina Marjanen kirjoittaa artikkelissaan *Musiikinsuunnittelu varhaisiän musiikinopetuksen näkökulmasta* tavoitteiden perustana olevan useimmiten Lahdeksen kolmijaon kognitiiviseen, affektiiviseen ja psykomotoriseen alueeseen. Eri tavoitealueiden katsotaan tukevan toisiaan ja olevan tiiviissä, oikeastaan erottamattomassa yhteydessä toisiinsa. Opetettavaa aihetta voidaan kuitenkin lähestyä niiden avulla eri suunnista. (Marjanen 390–391.) Vaikka kaikki alueet siis ovatkin aina mukana opetuksessa, jokin niistä painottuu opettajan valinnan mukaan ja opetus voi keskittyä tämän alueen aktivointiin ja kehittämiseen (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 27).

Kognitiiviset tavoitteet pyrkivät kehittämään lapsen tiedollista osaamista ja ajattelua (Woolfolk 2007, 22). Musiikin didaktiikka teoksessa (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 22) esitetään Thomas Regelskin kehittämät eri oppimisalueiden taksonomiat. Regelski on esittänyt (Regelski 1975, 207–213 Linnankivi ym. 1988, 22 mukaan) kunkin alueen kehittämiseen johtavia toimintoja. Kognitiivisten taitojen kehittämiseen päästään mm.

analysoimalla, tunnistamalla, vertaamalla ja yhdistämällä. Varhaismusiikkikasvatuksessa kognitiivisiin tavoitteisiin voivat kuulua mm. musiikin käsitteisiin ja muotorakenteisiin tutustuminen.

Affektiivinen alue keskittyy tunteisiin ja asenteisiin. (Woolfolk 2007, 482). Oppimiseen johtaviin toimintoihin kuuluvat Regelskin mukaan mm. nauttiminen, intuitiivinen reagointi ja vapaasti tulkitseminen (Linnankivi ym. 1988, 23). Esimerkiksi siis musiikillisten elämysten tarjoaminen, ilon ja arvostuksen herättäminen sekä luova musisointi kuuluvat affektiivisiin tavoitteisiin. *Psykomotorisen* alueen taidot taas kehittyvät kun ilmaistaan liikkein, matkitaan, tarkkaillaan ja parannetaan suoritusta sekä koordinoidaan ohjeita ja toimintoja. Tavoitteet liittyvät fyysiseen kykyyn, koordinaatioon ja motoriikkaan (Woolfolk 2007, 482). Musiikissa nämä voivat tarkoittaa esimerkiksi soittamista nuoteista, mallin jäljittelemistä, motoriikan kehittämistä.

4.2 Aiemmat tutkimukset

Valmennusopetuksesta ja sen vaikutuksista ei opetusmuodon uutuuden vuoksi vielä montaa tutkimusta ole tehty, mutta Eeva Toivion pro gradu-tutkielma *Valmennusopetus musiikkioppilaitoksissamme* antaa hyvän yleiskuvan musiikkioppilaitosten valmennusopetuksen kentästä. Tutkimus tehtiin opetuksen tavoitteiden näkökulmasta ja kohteeksi valittiin valmennusopetusta antaneita opettajia. Koska tutkimus on tehty jo vuonna 1992, ei gradun antama kuva mitä luultavimminkaan vastaa nykytilannetta. Se antaa kuitenkin käsityksen siitä millaista valmennusopetusta on tarjottu ja miten se on toteutettu Suomen musiikkioppilaitoksissa parikymmentä vuotta sitten. Tutkielma myös tarjoaa mahdollisuuden verrata nykytilannetta opetusmuodon varhaiseen vaiheeseen ja muodostaa kuva opetusmuotojen ja tavoitteiden muutoksista ja kehityksestä.

4.2.1 Tutkimus valmennusopetuksen tavoitteista

Toivio tutkimus käsitti musiikkioppilaitosten liittoon kuuluvien ns. ”valmentavaa” opetusta lukuvuonna 1991–1992 järjestäneet oppilaitokset. Toivio keräsi aineiston empiiriseen, survey-tyyppiseen tutkimukseensa lähettämällä kartoittamiensa opistojen valmennusopetusta toteuttaville opettajille kyselylomakkeen. Lomake lähetettiin 116 opettajalle, kyselyyn vastasi yhteensä 84 opettajaa. Vastausprosentti oli 72 %, mutta oppilaitoskohtainen vastausprosentti

nousi 94 %:iin. Tämä selittyy sillä, että osa opettajista, joille kyselylomake lähetettiin työskenteli samassa oppilaitoksessa. (Toivio 1993, 27–29.)

Toivion kyselylomakkeessa yhden osion tarkoituksena oli selvittää, mitkä yksittäiset tavoitteet nousevat tärkeimmiksi valmennusopetuksen päämääriksi. Lomakkeessa esitettiin 10 tavoitevaihtoehtoa, joista opettajia pyydettiin valitsemaan kolme tärkeintä. Tutkija jaotteli tavoitteet neljään tavoitealueeseen: 1) kognitiivisiin tavoitteisiin 2) affektiivisiin tavoitteisiin 3) psykomotorisiin tavoitteisiin sekä 4) ennustetavoitteisiin. (Toivio 1993, 40.)

Kognitiivisiksi tavoitteiksi Toivio luokitteli tavoitteet, joiden tarkoituksena on:

- opettaa musiikin rakennusaineisiin liittyviä asioita (duuri–molli, valssi–marssi ym.)
- opettaa musiikinteorian ja säveltapailun alkeita
- opettaa musiikin muotorakenteita
- opettaa musiikkiin liittyvää terminologiaa
- tutustuttaa lapset säveltäjien elämäkertoihin
- tutustuttaa lapsia klassisen musiikin maailmaan omakohtaisesti soittamalla
- tutustuttaa lapset monipuolisesti musiikin maailmaan (kansanmusiikki, pop, jazz ym.)

Tärkeimpinä pidettiin kolmea ensimmäistä kohtaa, jotkut kohdista koettiin merkityksettömiksi. (Toivio 1993, 41.)

Selvästi tärkeimmiksi tavoitteiksi nousivat affektiivisen lohkon tavoitteet (s. 48). Affektiivisten tavoitteiden lohkoon luokiteltiin tutkimuksessa tavoitteet, joiden tarkoituksena on:

- herättää lapsissa musiikin rakkautta
- tarjota lapsille tunneperäisiä elämyksiä musiikin maailmasta
- kehittää lasten improvisointikykyä ja luovaa musisointikykyä
- kokea yhteismusisoinnin iloa
- tarjota onnistumisen elämyksiä
- tarjota lapsille esteettisiä kokemuksia

Psykomotoristen tavoitteiden lohkoon kuuluvien tavoitteiden tarkoituksena pidettiin:

- kehittää lasten kuuntelukykyä
- kehittää lasten rytmittäjä

- kehittää lasten musiikillista vastaanottokykyä
- kehittää lasten sävelkorvaa
- kehittää lasten motoriikkaa
- kehittää lasten sointutajua
- kehittää lasten pitkäjänteisyyttä ja keskittymiskykyä
- kehittää lasten musiikillista muistia

Psykomotorisista tavoitteista tärkeimmiksi nousivat neljä ensimmäisenä mainittua, joita melkein kaikki opettajat pitivät joko melko tärkeinä tai erittäin tärkeinä. Myös pitkäjänteisyyden ja keskittymiskyvyn sekä musiikillisen muistin kehittäminen koettiin selvästi tärkeiksi. (Toivio 1993, 45.)

Ennustetavoitteet Toivio määritteli käsittäväksi tavoitteita, joiden tarkoituksena on arvioida oppilaan kykyä, soveltuvuutta sekä motivaatiota klassiseen instrumenttiopetukseen. Tarkemmin sanottuna luokkaan kuuluivat tavoitteet, joiden pyrkimyksenä on:

- arvioida lasten soveltuvuutta järjestelmälliseen instrumenttiopetukseen
- arvioida lasten motivaatiota musisointia kohtaan
- arvioida lasten pitkäjänteisyyttä ja keskittymiskykyä
- arvioida lasten hienomotorisia taitoja
- tarkkailla lasten asenteita klassista musiikkia kohtaan
- etsiä sopiva instrumentti lapsille

Ennustetavoitteiden kohdalla ilmeni hajontaa, mikä ainakin osittain selittyy oppilaitosten pääsykoemenetelmillä: Joissakin oppilaitoksissa kaikki valmennusoppilaat pääsivät jatkamaan suoraan soitto-opintojaan kun taas joissain opistoissa valmennusoppilaiden kerrottiin osallistuvan opetuksen päätteeksi musikaalisuustestiin, joka pelkästään ratkaisee oppilaan sisäänpääsyn. (Toivio 1993, 46.)

Mielenkiintoista oli myös se, että tulosten mukaan jopa 54 % vastanneista opettajista oli sitä mieltä, ettei heidän koulutuksensa antanut tarpeeksi valmiuksia opettaa valmennusryhmiä. Kuitenkin kysytyjen koulutustietojen perusteella n. 80 % opettajista oli muodollisesti päteviä musiikkioppilaitoksen virkoihin ja joillakin opettajilla oli pohjana useampi tutkinto. (Toivio 1993, 47.) Olisikin mielenkiintoista selvittää onko valmennusopetuksen yleistymisen huomioitu koulutuksessa ja millaiset valmiudet tämän hetken valmennusopettajat kokevat omaavan työhönsä.

4.2.2 Tutkimus musiikkivalmennuksesta soitonopetuksen tukena

Toivio viittaa gradussaan myös toiseen valmennusopetukseen liittyvään pro gradu-tutkielmaan: Sibelius-Akatemiaan tehty Eija Kantolan ja Salla Koskisen *Musiikkivalmennus 6-vuotiaita pianisteja tukevana muotona* -tutkielma antoi tuloksia musiikkivalmennuksesta soitonopetuksen tukena. Kantola ja Koskinen järjesti 12 6-vuotiasta pianonsoiton aloittelijaa koe- ja kontrolliryhmäksi tarkoituksenaan selvittää saavutetaanko musiikkivalmennuksella mitattavissa olevaa hyötyä lasten musiikkivalmiuksiin. Koeryhmää opetettiin yksilötuntien lisäksi erillisessä musiikkivalmennusryhmässä, jossa tavoitteena oli opettaa lapsille mm. nuotinluku- ja kirjoitustaitoja laulujen ja leikkien avulla. Lasten musiikkikyvyt testattiin jakson alussa ja lopussa ns. toistoon perustuvalla musikaalisuustestillä. Tämän lisäksi piano-opettajia haastateltiin ja vanhemmilta kysyttiin mm. lasten kotiharjoittelusta haastattelun ja kyselylomakkeen avulla. (Kantola & Koskinen 1991, Toivio 1993, 7.)

Toivio kertoo Kantolan ja Koskisen saamien tutkimustulosten osoittavan, että valmennusopetukseen osallistuneiden kokonaistestitulokset parani verrattaessa kontrolliryhmän testitulokseen. Tietysti vaihtelua tuloksiin aiheuttivat myös yksilölliset erot, kuten lapsen parempi keskittyminen ensimmäisellä tai toisella testikerralla, jännittämisen lisääntyminen tai laskeminen ym. Tutkimuksen tekijät toteavat valmennusopetuksen tarjoavan suuren hyödyn soitinopintoihin, mikäli valmennus- ja instrumenttiopetus vain kytketään toisiinsa saumattomasti. Esimerkiksi voidaan laulaa tulevia soittokappaleita ja ennaltaehkäistä erilaisten harjoitusten ja leikkien avulla motoriikkaan liittyviä ongelmia, jotka usein passivoivat lapsen harjoittelua ja vähentävät lapsen innokkuutta soittoharrastukseen. (Toivio 1993, 7–8.)

5 VALMENNUSOPETUS ERI MUSIIKKIOPPILAITOKSISSA

Koska opetuksen tavoitteiden painotukset vaihtelevat ja opetus on järjestetty eri tavoin oppilaitoksesta ja opettajasta riippuen, on mielenkiintoista luoda katsaus oppilaitosten opetussuunnitelmien ja ryhmäkuvausten kertomiin kuvauksiin opetuksen sisällöistä ja tavoitteista. Samalla pyrin löytämään yhteisiä suuntaviivoja eri nimityksille ja termeille. Tutustuin kuvauksiin musiikkioppilaitosten Internet-sivuilta löytyneiden tietojen perusteella. Esimerkkitapauksiksi valitsin Kuula-opiston, Keravan musiikkiopiston sekä Porvoon seudun musiikkiopiston, jotka mielestäni antavat kattavan kuvan valmennusopetuksen järjestämismuodoista.

5.1 Musiikkivalmennusta vai soitinvalmennusta?

Vaasassa toimivan Kuula-opiston opetussuunnitelmassa musiikkivalmennuksen kerrotaan olevan musiikkileikkikoulupohjalle rakentuvaa, 6–8 oppilaan ryhmissä tapahtuvaa opetusta, joka on tarkoitettu n. 7–9-vuotiaille lapsille. Opetus sisältää jo muskarista tutuiksi tulleiden työtapojen lisäksi esimerkiksi kanteleen, nokkahuilun ja lyömäsoitinten opetusta ja musiikinperusteiden alkeita. (Kuula-opiston musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelma, 2004.) Keravan musiikkiopistossa musiikkivalmennusta taas tarjotaan 6–12-vuotiaille ja tunneilla soitetaan mm. nokkahuilua, kanteletta sekä laatta- ja lyömäsoittimia (Keravan musiikkiopiston opetustarjotin).

Soitinvalmennus on ryhmäopetusta ja se on useimmissa musiikkiopistoissa suunnattu alle kouluikäisille, n. 6–7-vuotiaille soittajanaluille. Jos omaa soitinta ei ole vielä löytynyt, soitinvalmennus voidaan aloittaa niin kutsutulla *karuselliopetuksella*, jossa tutustutaan useampiin eri soittimiin. Kuula-opistossa soitinvalmennuksen ensimmäisenä tavoitteena onkin esitellä eri soittimia ja siten varmistella lapsen soitinvalintaa. Lisäksi opetuksen tavoitteena on antaa valmiuksia varsinaiseksi oppilaaksi siirtymiseen ilman suurta kynnystä. Näin ollen opetuksessa totuttaudutaan soittotekniikan ja nuotinluvun alkeiden ohella soittoläksyjen vaatimaan pitkäjänteiseen, säännölliseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn. (Kuula-opiston musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelma, 2004.)

Esimerkiksi Porvoon seudun musiikkiopistossa soitinvalmennusta toteutetaan mm. puhallin- ja vaskivalmennuksena, joissa 7–8-vuotiaat pääsevät tutustumaan ja valmentautumaan musiikkiopiston soitinopintoihin. Valmennusryhmissä musisoidaan yhdessä käyttäen harjoituspuhaltimena nokkahuilua, taskutrumpettia, lasten käyrätorvea tai lasten pasuunaa. (Porvoonseudun musiikkiopiston yleisen oppimäärän taidealakohtainen opetussuunnitelma, 2008.) Varsinkin puhallinsoittimille soitinvalmennus ja pienempikokoiset harjoitussoittimet ovat merkittävä lisä, sillä etenkin isompien puhaltimien soiton aloittaminen ei onnistu vielä kovin nuorena. Vieraampia ja vähemmän soitettuja soittimia esittelemällä taas musiikkiopistot voivat markkinoida vapaita opetuspaikkoja ja kenties innostaa erikoisimpien soitinten harrastajiksi. Esimerkiksi Keravan soitinvalmennuksen kuvauksissa on selvästi nähtävissä tavoite vähemmän soitettujen instrumenttien esittelyyn: 6–8 -vuotiaille suunnatussa soitinkarusellissa tutustutaan alttoviuluun, selloon, harmonikkaan, taskutrumpettiin ja beibikäyrätorveen ja 10–14-vuotiaille tarkoitetussa soitinristeilyopetuksessa tutustutaan oboeen, fagottiin, kontrabassoon ja pasuunaan.

Merkittävää on myös se, että musiikkiopistot pystyvät valmennusopetuksen avulla tarjoamaan soitonopiskelun aloittamista useammille lapsille. Musiikkiopistot pystyvät harvoin järjestämään soitonopetusta kaikille halukkaille (ainakaan suosittujen instrumenttien osalta), ja niinpä pääsykokeissa yritetään erinäisin testeillä ja haastatteluilla arvioida uusien pyrkijöiden musiikillisia valmiuksia ja motivaatiota. Valmennusopetuksessa lapsi saa vuoden (joissain opistoissa kahden vuoden) ajan tutustua soitonopiskeluun, harkita mieleistä soitinta ja hankkia soitonopiskeluun sekä jossain määrin myös pääsykokeissa menestymiseen tarvittavia valmiuksia. Valmennusopetuksen ohjaajalla on myös usein mahdollisuus arvioida lasten valmiutta soitonopiskeluun, jolloin musiikkiopistoon pääsy ei ole vain pääsykokeissa onnistuneen rytmintoistotehtävän tms. takana.

5.2 Valmennusopetuksen kategorisointi ja käsitteiden määrittely

Valmentava opetus, joka mainittiin jo vuoden 1993 opetussuunnitelman perusteissa, tarkoittaa kaikkea sitä musiikkiopistoissa annettavaa opetusta, joka toteutetaan ennen varsinaista musiikkiopistoon pyrkimistä ja yksilöinstrumenttiopintojen aloittamista. Tähän luokitellaan kuuluvaksi siis myös musiikkileikkikouluopetus.

Valmennusopetus (edellisen alakäsite) voidaan määritellä käsittäväksi soitinvalmennuksen, musiikkivalmennuksen sekä karuselliopetuksen: Se käsittää soittoharrastuksen aloittamista tukevaa ja siihen niveltävää opetusta.

Hieman yleistäen voi sanoa että *musiikkivalmennus* on musiikkileikkikoulun jatkoa, jossa hankitaan lisää elämyksiä, valmiuksia, tietoja ja taitoja kokonaisvaltaisin opetuskeinoin ja soitetaan koulusoittimia leikin, laulun ja liikunnan ohella. Opetus ei vielä painotu yhden instrumentin hallinnan lisäämiseen, vaan pääpaino on yhteismusisoinnin, säveltapailun ja teorian alkeiden harjoittelussa. *Soitinvalmennus* taas tähtää jo suoraan yhden instrumentin soitinopintoihin ja edesauttaa musiikkiopistoon pyrkimistä. Molemmat opetusmuodot voivat sisältää eri instrumenttien esittelyä ja soitonopiskelun maailmaan tutustumista.

6 PÄÄTÄNTÖ

Kuten muunkin opetuksen saralla, myös musiikinopetuksessa suuntana on opetuksen yhtenäistäminen: valmennusopetus lienee rinnastettavissa esikouluun, joka niveltää siirtymistä päivähoidosta kouluun ja valmentaa koulussa tarvittaviin taitoihin. Opetus on yleistynyt viime vuosina ja tulee varmasti vielä tulevaisuudessa yleistymään. Kuten Eeva Toivion pro gradusta ilmeni, valmennusopetusta on kuitenkin järjestetty musiikkioppilaitoksissa jo parikymmentä vuotta sitten ja sen juuret löytyvät jo perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteistakin. Ehkä nykypäivänä ei siis enää voida puhua uudesta opetusmuodosta. Siihen nähden valmennusopetus on kokemukseni mukaan yllättävän vähän tunnettu. Toki osaltaan tähän vaikuttavat opetusmuotojen moninaisuus ja tavoitteiden kirjo: oppilaitokset järjestävät resurssiensa ja tarpeidensa mukaan erilaista toimintaa, joten käsitteet ja sisällöt vaihtelevat eikä yleinen tunnettavuus siten ole kovin laaja.

Valmennusopetuksella on erilaisia lähtökohtia tavoitteidensa mukaisesti. Sitä voidaan järjestää yksilöopetusta tukevana muotona, jolloin instrumentinsoiton aloittanut käy yksilötuntien lisäksi musiikkivalmennusryhmässä, jossa voidaan esimerkiksi harjoittaa nuotinlukua ja kuuntelukykyä. Usein valmennusopetusta kuitenkin järjestetään jo ennen instrumenttiopintojen aloittamista, ennen musiikkioppilaitokseen pyrkimistä ja soitinvalintaa harkitessa. Eniten niveltävänä tavoitteena näkisin valmentautumisen pitkäjänteisyyttä vaativaan harrastukseen, johon pyritään mm. kotiläksyjen ja harjoitusten avulla. Kuten Toivion tutkimuksesta ilmeni, opetuksessa on tärkeää säilyttää leikinomaisuus ja tarjota musiikin riemua ja onnistumisen kokemuksia, jotta lapsi innostuu musiikista ja siten motivoituu harrastukseen. Samalla opetus voi olla myös soittoharrastuksen kokeilu lapselle ja vanhemmalle: ennen oman instrumentin hankkimista voidaan tutustua musiikkiharrastuksen vaatimaan motivaatioon ja pitkäjänteisyyteen.

Soitinkokeilujen kautta tavoitteena voi myös olla kiinnostavimman ja opettajan avulla itselle sopivimman soittimen löytyminen, ja samalla musiikkiopisto voi tuoda painokkaammin esille soittimia, joiden opetusryhmissä on tilaa. Tämä myös mahdollistaa valmentautumisen yleensä vasta vanhempana aloitettavien soitintien soittoon, kuten tuuban ja pasuunan soittamiseen. Puhallinvalmennuksessa voidaan käyttää harjoitusinstrumentteja ja harjoittaa ”oikean” instrumentin hallitsemiseen tarvittavia taitoja.

Lisäksi valmennusopetuksella voi olla opiston kannalta merkitys lapsen musiikillisen kehityksen mittaamisessa: joissain opistoissa musiikkivalmennusryhmässä ”menestyminen” korvaa opiston pääsykokeet. Myös yhtenä tavoitteena voi olla pääsykokeisiin valmentautuminen, jolloin ryhmässä harjoitellaan pääsykokeen kaltaisia tehtäviä, jotta lapsi pystyisi osoittamaan musikaalisuutensa juuri testitilanteessa.

Kuten Kantolan ja Koskisen tekemästä tutkimuksesta kävi ilmi, valmennuksella on todettu olevan vaikutuksia, joten siltäkin pohjalta valmennusopetuksen voi ennustaa yleistyvän tulevaisuudessa. Musiikkiopistoja on myös kritisoitu paljon opetuksen ja koulutuksen liiallisesta tavoitteellisuudesta ja formaaliudesta. Varsinkin nuorten oppilaiden kohdalla lapsen maailman huomioiminen ja leikinomaisuuden säilyttäminen tulisi pitää mielessä. Valmennusopetuksen saralla on tilaa tutkimuksille ja yhtenä näkökulmana voisi olla esimerkiksi soittoharrastuksen motivaation säilyminen. Kun tavoitteelliseen soittoharrastukseen siirrytään loivasti, säilyvätkö motivaatio ja into kauemmin? Valmennusopetus myös kehittää lapsen musikaalisia taitoja laajemmin eikä keskity vain yhteen instrumenttiin. Kun lapsi sitten aloittaa oman instrumentin soittamisen, voi kehitys olla nopeampaa ja onnistumisen kokemukset motivoivat innostumaan soittamisesta yhä enemmän. Olisi mielenkiintoista verrata esimerkiksi suzuki-metodilla jo kolmevuotiaana aloittaneen viulistin sekä muskarin ja muun valmennusopetuksen kautta viulunsoiton harrastuksen lapsen asenteiden ja kehityksen kohtaamista esimerkiksi 12-vuotiaana. Valmennusopetuksella ja sen nivomisella alkeisteorian sisältöihin voitaneen myös kehittää teorianopetusta entistä käytännönläheisemmäksi. Mielenkiintoista olisi myös selvittää karuselliopetuksen ja eri soitinten esittelyyn perustuvan opetuksen vaikutusta harvinaisempien soitinten oppilaspaikkojen täyttämiseen ja soitinten suosioon.

Valmennusopetuksen kenttä on yllättävänkin laaja ja kirjava. Sen saralla olisi tilaa uusille tutkimuksille, jotka voisivat osaltaan olla tuomassa opetuksen tuloksia ja tavoitteita yhä näkyvimmiksi ja tunnetuimmiksi. Eri valmennusopetusta järjestävien musiikkioppilaitosten opetustavoitteisiin ja ryhmäkuvauxsiin tutustuttuani voin todeta, että laajasta kirjosta huolimatta valmennusopetuksen yhteisenä tavoitteena on muodostaa silta musiikkileikkikouluopintojen ja musiikkiopisto-opintojen välille.

LÄHTEET

Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piiroinen, A. & Mäkinen, L. (1993). *Hip hoi, musisoi!* (2. painos). Espoo: Fazer Musiikki Oy.

Keravan musiikkiopiston opetustarjotin. [Viitattu 19.4.2011.] Saatavissa: <http://www.keravanmusiikkiopisto.fi/opetustarjotin2011/index.html>.

Kuula-opiston musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelma 2004. [Viitattu 18.4.2011.] Saatavilla: <http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Vapaa-aika/Kulttuuri/Taidekoulutus/Kuula-opisto/Soitin- ja lauluopinnot>

Lindroos, Kirsi 2009: *Kaikki mukaan luomaan uutta ja innovoimaan yhdessä!* -artikkeli. [Viitattu 20.4.2011.] Saatavissa: <http://www.minedu.fi/euteemavuosi/Ajatuksia/lindroos/?lang=fi>

Linnankivi, M., Tenkku, L. & Urho, E. (1988). *Musiikin didaktikka*. Helsinki: Wsoy.

Marjanen, K. (2009). Musiikkisuunnittelu varhaisiän musiikinopetuksen näkökulmasta. Teoksessa J. Louhivuori, P. Paananen, L.Väkevä (toim.) *Musiikkikasvatus: Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 385–405.

Musiikinopetus Suomessa -verkkosivusto: <http://www.musiikinopetus.fi>. [Viitattu 10.4.2011.]

Opetusministeriö: *Taiteen perusopetus on tavoitteellisesti etenevää taidekasvatusta* –artikkeli. [Viitattu 13.4.2011.] Saatavissa opetusministeriön Internet-sivuilla: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/yleissivistaevae_koulutus/taiteen_perusopetus/?lang=fi

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1985: Peruskoulun lisäopetuksen musiikin oppimäärä. Helsinki: Opetushallitus.

Porna, I. *Taiteen perusopetuksen vuosikirja 2000*. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Porvoonseudun musiikkiopiston opetussuunnitelma 2009. [PDF-dokumentti]. [Viitattu 20.4.2011]. Saatavissa: http://city.porvoo.fi/musiikkiopisto/ops/ops_2009.pdf

Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002.

Helsinki: Opetushallitus. Saatavissa:

<http://www.musiikkioppilaitokset.org/easydata/customers/sml/files/Tiedotteet/OPS2002.pdf>

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2005. Helsinki:

Opetushallitus.

Varhaisiän musiikinopettajat ry:n Internet-sivusto 2011:

<http://www.vamory.org/musiikkileikkikoulut.php>. [Viitattu 23.2.2011].

Varhaisiän musiikkikasvatuksen teemavuoden 2009 yleiset tavoitteet ja toimenkuvat, julkaistu SML:n verkkosivuilla:

http://www.musiikkioppilaitokset.org/easydata/customers/sml/files/LiittopvatSeminaarit08/Varhaisian_musiikkikasvatuksen_teemavuosi_2009.pdf. [Viitattu 8.3.2009].

Woolfolk, A. (2007). *Educational Psychology*. (10. painos). Boston: Allyn and Bacon.